

ВІДГОДІВЛЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В ОРГАНІЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Л.А. Кальчук, к. с.-г. наук, доцент

В.З. Трохименко, к. с.-г. наук

Житомирський національний агроекологічний університет

Органічне тваринництво базується на побудові гармонійного зв'язку між ґрунтом, рослинами та худобою, врахуванні фізіологічних потреб і поведінки сільськогосподарських тварин та їх годівлі якісними, органічно вирощеними кормами. Розведення худоби є надзвичайно важливим для системи органічного агровиробництва у зв'язку з: підтриманням існуючого та підвищенням рівня родючості ґрунтів; впливом на флору шляхом випасання худоби; збільшенням біорізноманіття, спрощенням додаткової взаємодії видів в межах господарства; диверсифікацією системи господарювання [2,3,10].

Організація розведення худоби має відбуватися відповідно до Стандартів органічного виробництва. Слід подбати про забезпечення тварин адекватними, якісними, органічно вирощеними кормами, підтримувати належний рівень концентрації поголів'я худоби на одиницю площі, розмір поголів'я і отар та забезпечувати зміну пасовищ, щоб надати тваринам можливість реалізовувати свої природні поведінкові потреби та зберігати природні ресурси і якість довкілля; практикувати методи тваринництва, що зменшують стрес, сприяють досягненню гарного стану здоров'я й добробуту тварин, запобігають поширенню хвороб і паразитів, та уникають використання хімічних традиційних ветеринарних препаратів; застосовувати методи господарювання, що сприяють сталому використанню земельних та водних ресурсів.

Базовими принципами виробництва екологічно чистої яловичини є дотримання гармонійної рівноваги у виробництві продуктів рослинного і тваринного походження; організація біологічних процесів на основі відтворення ресурсів; повторне використання продуктів тваринництва з метою повернення в ґрунт поживних речовин; впровадження багаторічних сівозмін і годівля тварин кормами власного виробництва або сусіднього екологічного господарства. Тварини не повинні відчувати дії голоду, спраги, стресу, болю та хвороб. Спеціальними принципами органічного

виробництва є зведення до мінімуму всіх шляхів забруднення навколишнього середовища; збереження біологічного різноманіття рослинного і тваринного світу; впровадження раціональної годівлі, догляду за тваринами, проведення своєчасної профілактики зооантропонозів для розриву епізоотичного ланцюга інфекцій; підтримання здоров'я тварин стимулюванням їх природної резистентності [1]. Виробництво продукції тваринного походження пов'язане із працею на землі. Травоїдна худоба повинна мати доступ до пасовищ, а всі інші види худоби повинні утримуватися на свіжому повітрі. Уповноважений орган державної влади має право дозволяти певні винятки, якщо фізичний стан тварини, несприятливі погодні умови, стан ґрунтів, чи певна традиційна структура господарства заважають доступу тварин до пасовищ, але за умови, що це не шкодить добробуту тварин. Органічне тваринництво повинно орієнтуватися на використання природних методів розведення худоби, прагнення зменшити негативний вплив, попередження захворювань, припинення використання традиційних хімічних ветеринарних ліків (включаючи антибіотики), зменшення рівня використання в процесі годівлі тварин продуктів тваринного походження, підтримання здоров'я та добробуту тварин [2,3,11].

Метою відгодівлі великої рогатої худоби в умовах органічного виробництва є отримання якісних тварин, які досягли забійної маси приблизно 500 кг і більше при дотриманні правил екологічного тваринництва і подальша переробка продукції на сертифікованих переробних підприємствах.

Відгодовувати можна теличок і бугайців, які непридатні для поповнення основного стада.

В господарствах, де розводять м'ясну худобу, тварин переводять на відгодівлю після відлучення, як правило, в осінні місяці при досягненні живої маси 200-220 кг у віці 7-8 місяців. В молочних господарствах тварини переводяться на відгодівлю після закінчення молочного живлення. Якщо враховувати якість кінцевого продукту, економічні і технологічні аспекти, при яких мають значення переваги породи (здатність швидше рости, кращу м'ясність і вищий забійний вихід), то найбільш вигідною є відгодівля порід великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності [4,8,9].

При відгодівлі великої рогатої худоби необхідно використовувати спосіб утримання, який відповідає нормам екологічного сільського господарства. Як виняток, для забезпечення безпеки, окремих тварин можуть утримувати прив'язно, але тільки обмежений період (наприклад, на період необхідного лікування). Для

всіх тварин необхідно забезпечити постійний доступ до пасовищ і зовнішніх випасів. В закритих приміщеннях може проходити тільки остання фаза відгодівлі, при цьому протягом періоду, який не перевищує однієї п'ятої тривалості життя тварин (максимально протягом трьох місяців). Заборонено утримувати тварин в приміщеннях без використання підстилки.

При формуванні груп тварин для відгодівлі необхідно слідкувати за тим, щоб в них знаходились тварини приблизно однакової вагової категорії. Важливе значення має також забезпечення достатньої кількості кормових місць на відгодівельному майданчику. Під час годівлі всі тварини повинні мати доступ до корму. Для відгодівлі краще використовувати телиць або кастрованих бугаїв, оскільки вони суттєво більш спокійні порівняно з некастрованими.

Кормовий раціон складають таким чином, щоб був забезпечений приріст маси близько 1 кг на голову. Це важливо з точки зору якості м'яса забійних тварин. Забійної зрілості бики досягають в початковий період відкладання підшкірного жиру. В цей період відгодівлю необхідно закінчити, оскільки знижується продовольча цінність поживних речовин і приріст відбувається за рахунок жиру. В результаті цього знижуються економічні показники вмісту і погіршується якість м'яса [4,7].

Забійної зрілості бички скороспілих порід (геррефорд, абердин-ангус) досягають при досягненні живої маси близько 500 кг, більш пізньостиглі породи з крупним складом тілобудови (шароле, лімузин) можна відгодувати до 600 кг. Тварини повинні досягати забійної маси приблизно у віці 17-19 місяців (залежно від породи). Теличок відгодовують до 450-500 кг, оскільки відкладання жиру у них розпочинається значно раніше [4].

Вимоги, що ставляться до годівлі тварин при відгодівлі значно вищі, ніж при звичайному утриманні основного стада великої рогатої худоби м'ясного напрямку. Таким чином, спеціалізовану відгодівлю слід проводити в господарствах, які виробляють достатню кількість якісних грубих кормів з використанням кормових культур, вирощених на ріллі, і зернових культур.

В зимовий період в раціон кормів необхідно по можливості включати кормові коренеплоди. Всі корми, які використовуються для годівлі повинні відповідати вимогам, які викладені в Постановах Ради ЄС 834/2007 та 889/2008. Це означає, що корми повинні мати екологічне походження, крім того, це можуть бути тільки корми, які вирощені в умовах органічного господарства. Заборонено, наприклад,

використовувати корми, які місять генномодифіковані продукти, екстраговані шроти, синтетичні вітаміни тощо. Мінеральні інгредієнти та добавки (які дозволені для використання в органічному виробництві) повинні бути невід'ємною складовою частиною кормового раціону тварин протягом всього року. При відгодівлі тварин в органічному виробництві заборонено використання монодієти. В період вегетації тваринам повинна бути забезпечена надходження свіжих зелених кормів у формі випасання або роздаванні їх в годівниці [2,3,4].

Дослідженнями проведеними на тваринах південної м'ясної породи ВРХ, доведено, що яловичина, отримана в умовах органічного виробництва, з використанням до 15 міс. віку лише вегетативних кормів має високу поживність (1056,6 ккал) та енергетичну (4,44 МДж) цінність, високий вміст білка ($21,74 \pm 0,38\%$), найбільш цінної частини м'яса [5,6,7] .

Отже, органічні сільськогосподарські тварини мають бути народжені та вирощені в органічному господарстві. Органічне тваринництво не має залежати від традиційних систем вирощування молодняка. Завезення сільськогосподарських тварин із-за меж господарства повинна здійснюватися з органічних господарств або як частина довгострокової кооперації між певними господарствами з метою поліпшення стану здоров'я поголів'я худоби або його якості. Вибір порід худоби та методів її розведення повинні відповідати стандартам органічного агровиробництва беручи до уваги: їх пристосування до умов місцевого навколишнього природного середовища; їх життєздатність та стійкість до хвороб; відсутність специфічних видів хвороб чи проблем із здоров'ям, що є характерними для певних видів.

Слід вибирати пристосовані до місцевих умов породи. Цілі розведення необхідно спрямовувати на підтримку гарного стану здоров'я та добробуту тварин, що не суперечить їх природному способу життя. Розведення має покладатися на підходи, які не залежать від високотехнологічного втручання в природний спосіб життя тварин та від капіталомістких методів. Репродукція тварин має відбуватися природним шляхом.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18._
2. Детальні правила щодо органічного виробництва,

маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) №834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів / Постанова комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 р. [Електронний ресурс].Режим доступу: [http://organicfood.com.ua/organicheskoezaknodatelstvoes/]

3. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄЕС) № 2092/91. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [humana.ua/es_komisiya_834_2007.pdf.]

4. Борживой Шарапатка-Иржи Урбан и клол.: Органическое сельское хозяйство. – Оломоуц, 2010. – С. 255-322.

5. Вдовиченко Ю. Південна м'ясна порода ВРХ – в органічному агровиробництві / Ю. Вдовиченко, Л. Омельченко, О. Жукорський // Тваринництво України. – 2013. – № 10. – С. 2–6.

6. Вдовиченко Ю.В. Ефективність розведення худоби південної м'ясної породи в умовах органічного виробництва // Науковий вісник «Асканія-Нова». 2012.– в. 5.– ч. II.– С. 3–11.

7. Вдовиченко Ю.В. Продуктивність генотипів південної м'ясної породи великої рогатої худоби при розведенні в умовах органічного виробництва // Ю.В. Вдовиченко, Л.О. Омельченко, В.О. Найдюнова. Вісник аграрної науки причорномор'я. Науковий журнал.- Вип. 4 (75). Том 2. – Миколаїв, 2013. – С.24-30

8. Кисіль В.І. Формування екологічно безпечного виробництва в Україні // Вісник аграрної науки.– 2003.– №2.– С. 10-12.

9. Угнивенко А.Н. Основные принципы и методы производства экологически чистой говядины // Мат. Конф. «Современные направления теоретических и прикладных исследований 2013». Сборник научных трудов SWorld.– 2013.

10. Ковальчук С.Я. Виробництво екологічно чистої продукції як основа аграрної спеціалізації України / С.Я. Ковальчук, В. Співак – 2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com.

11. Селезньова Л.В. Продукція без генетично модифікованих організмів в умовах конкуренції / Л.В. Селезньова // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. пр. –К. : Київський університет, 2011. – Вип. 25. – С. 172-178.